

Ri carta xutz'ib'aj ri Santiago

Ri Santiago kuya pan rutzil kiwach rutinamit ri Dios

¹ Ri'in in Santiago, in aj chak re ri Dios y re ri Qani-majawal Jesucristo. Kanya pan rutzil wach ralaq alaq ri kab'lajuj tinamit re Israel, ri alaq kichom b'i che ronoje ruwachulew.

Qach'ija uchuq'ab' ri k'axk'ob'ik

² Alaq nu hermanos, lik ki'kota alaq echiri' kik'ow alaq chupa taq uk'iyal uwach k'axk'ob'ik. ³ Ma eta'am chi alaq we kach'ij alaq ri k'amb'al upa ri kub'ulib'al k'u'x alaq ruk' ri Dios, wa' kuk'am lo unimal k'u'xaj che alaq. ⁴ Lik k'ola k'u unimal k'u'x alaq pa saqil wi cha' jela' kak'oji' alaq jusuk' y kakowir alaq chi utz, jek'uri'la' na jinta chi k'o kajawax che ri b'inik silab'ik alaq chwach ri Dios.

⁵ We k'o k'u junooq che alaq kajawax saqil una'oj, chutz'onooj che ri Dios y wa' kaya'taj lo che, ma ri Dios na kuxu'yaj ta ri katz'onoox che y na kuk'aq tane b'i kiq'ij ri tikawex k'o kakitz'onooj che. ⁶ Yey we junooq k'o karaj kutz'onooj che ri Dios, lik chirajawaxik che, kakub'i' uk'u'x ruk' ri Dios y na keb' ta upa ri kub'ulib'al uk'u'x. Ma e ri xa keb' upa ri kub'ulib'al uk'u'x, ri' na tikil ta chi utz; e pacha' ri urepeb'al uwi ri mar xa kak'am b'i jewa' y jeri' ruma ri tew. ⁷ Ek'u junooq jewa' u'anom, much'ob'o we k'o kuk'ul che ri Qajawal. ⁸ Ma ri tikawex xa keb' upa che ri kuch'ob'o, ri' na jinta ukowil che taq ri ku'ano.

⁹ E juna hermano lik na il ta ko uwach, lik ki'kota che ri yakb'al uq'ij kuya ri Dios. ¹⁰ Yey ri hermano b'eyom lik ki'kota che we kak'aq b'i uq'ij ruma u'anom ch'uti'n che rib' chwach ri Dios. Ma ruk'aslem che ruwachulew xa

e pacha' rukotz'i'jal raq'es, na kakowin taj. ¹¹ Ma echiri' kel lo ri q'ij yey ruk'atanil kaqa'wik, raq'es kachaqijik y rukotz'i'jal kapuqik y kasach uwach ruchomalil. Jek'uri'la' kuk'ulumaj ri b'eyom, ma tob' lik kachakunik, echiri' kakamik, ronoje rub'eyomalil kakanaj kanoq.

¹² Nim uq'ij ralaxik ri tikawex kuch'ij uchuq'ab' ri k'am-b'al upa, ma echiri' uch'ijom chi uchuq'ab' wa', kuk'ul ri sipanik re ri k'aslemal ub'i'tisim lo ri Dios chike ri k'ax kena'w re Rire.

Qach'ija uchuq'ab' ri mak

¹³ Echiri' k'o junoq kuna'o k'o kaminow uwach pa mak, mub'i'ij e ri Dios ri ka'anaw wa' che. Ma ri Dios na kacha ta k'ana uk'u'x che ri mak yey na kumin tane junoq chupa. ¹⁴ Ma echiri' k'o junoq kuna'o k'o kaminow uwach pa mak, ri' e rurayib'al ri kak'amaw b'i re chupa. ¹⁵ Ek'u taq rurayib'al kuk'am b'i pa mak, yey wa' wa mak kuk'am lo kamik. ¹⁶ Alaq nu hermanos ri lik k'ax kannal alaq, kamb'i'ij k'u che alaq: Masokotaj k'ana alaq. ¹⁷ Ma ronoje chomilaj sipanik y ri utz kaya'taj chiqe, ruk' ri Dios petinaq wi. Rire e 'anayom re taq ri kawon che ruwa kaj. Yey taq wa' xa kajalk'atitaj uwach, no'j ri Dios na kajalk'atitaj ta uwach y ri q'ijsaq re Rire na kok ta q'equ'm chwach. ¹⁸ Lik ruk' k'u Rire xalax wi kuya k'ak' qak'aslemal ruma ri Q'ijsaq re Ruch'a'tem, cha' jela' e koju'ana ri nab'e ralk'o'al oj ya'tal puq'ab' ri Cristo.

Qa'ana janipa ri kub'i'ij Ruch'a'tem ri Dios

¹⁹ Alaq nu hermanos ri k'ax kannal alaq, mik'ow chik'u'x alaq wa': Lik chirajawaxik che alaq kaya xikin alaq che ri kakib'i'ij ri jujun chik, no'j lik ch'ob'o na alaq raqan chi utz sa' ri kab'i'ij alaq, yey mu'an ne ri lik xa ch'itil alaq che ri oyowal. ²⁰ Ma e junoq aj oyowal na ku'an ta ri jusuk' chwach ri Dios. ²¹ Ruma k'u la', ya'a kan alaq

ronoje ri na chom ta uwach y ronoje ruk'iyal mak. E lik k'ulu alaq ruk' uch'uti'nal k'u'x alaq Ruch'a'tem ri Dios tikil chi chupa ri anima' alaq, ma wa' kukolob'ej alaq. ²² E lik 'ana alaq janipa ri kub'i'ij Ruch'a'tem ri Dios y na xew ta alaq tanel re; ma we xa alaq tanel re, kasok ib' alaq we kach'ob' alaq ruma wa' kakolob'etaj alaq. ²³ Ma e junoq xa tanel re Ruch'a'tem ri Dios y na ku'an ta janipa ri kub'i'ij, e pacha' junoq karil rupalaj chupa juna spej. ²⁴ Yey echiri' xril b'i rupalaj, ke'ek y xa pa joq'otaj kumesk'utaj sa' ri katzu'nik. ²⁵ No'j ri lik uya'om rib' che utaqexik ri saqil Utzij Upixab' ri Dios, ri kojresaj puq'ab' ri mak, yey xaqi e ku'an wa' y na kasach ta chuk'u'x ri kub'i'ij ri Tzij Pixab' ma e 'anal re janipa ri kub'i'ij wa', ri Dios kuto' che janipa ri ku'ano.

²⁶ We k'o junoq kuch'ob'o pa saqil wi e kuloq'nimaj uq'ij ri Dios, pero na kuq'atej ta ri raq' che molot y k'axlaj ch'a'tem, ri' utukel kusok rib' yey ronoje ri ku'ano re kuloq'nimaj ri Dios, na jinta uchak. ²⁷ Ma ri saqil uloq'nimaxik uq'ij ri Qaqaw Dios e ri keqato' ri nib'a'ib' y ri malka'nib' chupa taq ri k'ax e k'o wi, yey e ri kaqachajij qib' cha' na kojtzaj ta chupa ri ch'ulilaj mak re ruwachulew.

2

Maqa'an ri xa kojcha'w chikixo'l ri tikawex

¹ Alaq nu hermanos, ri kojom alaq rub'i' ri Qanimajawal Jesucristo, ri Jun lik nim uq'ij, lik na taqal ta che alaq xa kacha'w alaq chikixo'l ri tikawex. ² Ma we e la' molom ib' alaq chupa rub'i' ri Cristo y kok b'i junoq chixo'l alaq ukojom mapaq'ab' re oro y ukojom chomilaj uq'u' y kok k'u b'i juna nib'a' ukojom uq'u' q'e'l k'o'jtalik, ³ yey we ralaq e lik kok alaq il che uk'ulik chi utz ri ukojom chomilaj uq'u' y kab'i'ij alaq che: «Choka la, tz'ula la wara»; no'j che ri nib'a' kab'i'ij alaq: «Chat-tak'ala ri'at chiri' o chat-tz'ula

pulew»; ⁴ ¿na ruk' ta neb'a wa' kacha'w alaq chiwach alaq y ku'ana k'u alaq aj q'atal tzij ruk' na'oj na jusuk' taj?

⁵ Hermanos ri lik k'ax kannal alaq, ta k'u alaq wa': E ri nib'a'ib' che ruwachulew ri echa'om lo ruma ri Dios cha' keb'eyomar che ri kub'ulib'al kik'u'x y cha' kek'oji' puq'ab' Rire ma e ub'i'tisim wa' chike ri k'ax kena'w re Rire. ⁶ Pero ralaq e k'aqom b'i alaq k'iq'ij ri nib'a'ib'. ¿Na e ta neb'a ri b'eyomab' ri kaki'an k'ax che alaq ma na kaki'an ta ri usuk' che alaq? ¿Yey na e ta neb'a rike ri kakik'am b'i alaq pa q'atb'al tzij? ⁷ ¿Na kech'a'tib'en ta neb'a rike chirij ri chomilaj ub'i' ri Qanimajawal, ri xkuxtax pawil alaq?*

⁸ Lik utz we paqatzij wi ka'an alaq ruk'u'xib'al ri taqanik tz'ib'ital kan chupa Rutzij Upixab' ri Dios, ri kub'i'ij: «K'ax chana'a rawatz-achaq' jela' pacha' ri k'ax kana' awib' ri'at.»* ⁹ No'j we xa kacha'w alaq chikixo'l ri tikawex, kamakun alaq yey ri Tzij Pixab' re ri Dios kuq'at tzij pawil alaq ruma alaq aj palajiy tzij. ¹⁰ Ma we k'o junoq kunimaj ronoje ri Tzij Pixab' yey kajaljob' k'u puwi xa juna tzij re ri Dios, ri' kamakun chirij ronoje Rutzij Upixab' ri Dios, ma wa' xa jun u'anom. ¹¹ Ma ri Dios e xb'i'n re wa': «Matmakun chirij ri k'ulanikil»* y je tanchi wa' xub'i'ij: «Matkamsanik.»* Jek'ula', we junoq na kamakun ta chirij ri k'ulanikil pero kamsanel, ri' kape ri q'atb'al tzij puwil ruma xupalajij Rutzij Upixab' ri Dios.

¹² Mik'ow k'u chik'u'x alaq, kopon na ri q'ij kaq'at tzij pawil alaq e chirij Rutzij Upixab' ri Dios, ri kesaw qe'oj puq'ab' ri mak. Ruma k'u ri', chajij ib' alaq che ronoje ri kab'i'ij alaq y ka'an alaq. ¹³ Ma e junoq na kuk'ut ta ri relej uk'u'x chike ri jujun chik, jek'ula' ku'an ri Dios che rire, na

* 2:7 “Ri xkuxtax pawil alaq”: Wa' e ke'elawi rike xkik'ul ri bautismo pa rub'i' ri Qanimajawal Jesucristo. * 2:8 Lv. 19:18 * 2:11 Éx. 20:14

* 2:11 Éx. 20:13

kuk'ut ta ri relej uk'u'x che echiri' kuq'at tzij puwi!;* no'j ri jun kuk'ut ri relej uk'u'x chike ri jujun chik, ri' kel pan chi utz che ronoje chupa ruq'ijol ri q'atb'al tzij.

Ri kub'ulib'al qak'u'x ruk' ri Dios kaq'alajin uwach ruk' ri kaqa'ano

¹⁴ Alaq nu hermanos, ¿sa' kutiqoj che junoq we kub'i'ij lik k'o kub'ulib'al uk'u'x yey na jinta k'utub'al re wa'? ¿Kuriq nawi ri kolob'etajik xew ruma kub'i'ij k'o kub'ulib'al uk'u'x? ¹⁵ Ma we e la' k'o juna hermano achi o ixoq na jinta uq'u' re ujalb'al yey k'ayew che kuriq ri kutij ri jujun q'ij, ¹⁶ yey we k'o k'u junoq che alaq jewa' kub'i'ij che: «Chawanib'ej ko chi utzil chomal, chapisa awib' chi utz y chatwo'q chi utz» kacha', pero na kuya ta k'u b'i che janipa ri kajawax che, ¿sa' k'u kutiqoj ri' ri xub'i'ij b'i che? ¹⁷ Jek'uri'la' ri kub'ulib'al k'u'xaj, we na jinta k'utub'al re, na jinta kutiqoj.†

¹⁸ Laj k'o junoq jewa' kub'i'ij: «Rilal k'o kub'ulib'al k'u'x la ruk' ri Dios; ek'u ri'in e kank'ut ri utz kan'ano. ¿Kariq nawi la kaq'alajisaj la chinuwach ri'in ri kub'ulib'al k'u'x la we na jinta k'utub'al re? ¡Na kariq ta la! No'j ri'in utz kanq'alajisaj ri kub'ulib'al nuk'u'x chiwach la ruk' taq ri kan'ano.» ¹⁹ Rilal lik kakoj la xa jun ri Dios k'olik, yey wa' lik qatzij. Pero wa' na e ta ke'eloq k'o kub'ulib'al k'u'x la ruk' ri Dios, ma e taq ne ri itzel uxlab'ixel kakikojo xa jun ri Dios k'olik y ruk' xi'in ib' keb'irb'ot chwach. ²⁰ Masach na'oj la puwi'; cheta'maj la na jinta uchak ri kub'ulib'al k'u'xaj we na jinta k'utub'al re wa'. ²¹ ¿Sa' ri x'anaw jusuk' che ri qamam Abraham? ¿Na e ta neb'a ri kub'ulib'al uk'u'x xuk'utu echiri' xukoj utzij ri Dios y xuya k'u ruk'ajol Isaac chwi ri altar? ²² Ruma k'u wa', kil alaq wa': Ri

* 2:13 Mt. 6:14-15; 18:23-35 † 2:17 “Na jinta kutiqoj”: Pa ri ch'a'tem griego kub'i'ij “kaminaq”.

kub'ulib'al uk'u'x ri Abraham e xq'alajinik echiri' xukoj utzij ri Dios. Jek'ula', ri kub'ulib'al uk'u'x xtz'aqat uwach ruk' taq ri xu'ano. ²³ Yey Ruch'a'tem ri Dios kuq'alajisaj wa' echiri' kub'i'ij: «Ri Abraham lik xkub'i' uk'u'x ruk' ri Dios y ruma k'u ri', x'ani' jusuk' che.»* Y xb'i'x k'u che: «Rire e ramigo ri Dios.»*

²⁴ Lik k'u kil alaq ri': Ri tikawex na ku'an ta jusuk' xew ruma kub'i'ij k'o kub'ulib'al uk'u'x ruk' ri Dios, ma ri lik chirajawaxik e kuk'ut wa' ruk' ri ku'ano. ²⁵ Ma ri Rahab, ri jun ixoq na chom ta rub'inik usilab'ik, x'an jusuk' che chwach ri Dios ruma xeb'uk'ul chirocho ri e k'ak'alanel e aj Israel etaqom b'i chupa la' la tinamit y ruma xeb'uto'o cha' keb'ek pa jun chik b'e.‡

²⁶ Jun k'amb'al na'oj puwi ri ximb'i'ij e wa': E junoq we na kuxlab' ta chik, ri' kaminaq chik; jek'ula' ri' ri kub'ulib'al k'u'xaj, we na jinta k'utub'al re, e pacha' kaminaq chik.

3

Lik qachajij qib' che taq ri kaqab'i'ij

¹ Alaq nu hermanos, mu'ana ri lik e k'i che alaq keb'u'an e aj k'utunel, ma ri koj'utunik, qeta'am wa' e jun nimalaj chak ya'om chiqaqul. Ruma k'u wa', we kaqa'an ri na utz taj, más k'ax ri q'atb'al tzij re ri Dios kape paqawi' chwa ri q'atb'al tzij kape pakiwi ri na e ta aj k'utunel. ² Na jinta junoq lik jusuk', ma qonoje ri oj tikawex lik k'i uwach ri kojmakun wi. No'j we k'o junoq na kamakun ta k'ana ruk' taq ri kub'i'ij, ri' e jun tikawex lik jusuk' yey ri' kuch'ij ne uchuq'ab' taq ri rayib'al re ronoje rucuerpo.

---

* 2:23 Gn. 15:6 * 2:23 Is. 41:8; 2 Cr. 20:7 ‡ 2:25 Ri Rahab xeburewaj ri e k'ak'alanel e aj Israel ruma xkub'i' uk'u'x ruk' ri Dios re Israel. Jos. 2:1-21

³ E ri'oj kaqakoj preno pa kichi' ri kawayu' cha' kaki'an ri kaqaj ri'oj y jek'ula' tob' lik k'o kichuq'ab', keqak'am b'i pa kaqaj wi ri'oj. ⁴ Ch'ob'o pe alaq puwi taq ri barcos. Tob' lik e nima'q y e jek'etal ruma unimal tew, na ruk' ta k'u ri', e k'amom b'i xa ruk' jun ralko timón; y ruk' wa', ri chapayom re kuk'am b'i pa ri karaj wi rire. ⁵ Jek'uri'la' ri qaq', tob' lik xa ch'uti'n, na ruk' ta k'u ri', na xa ta jub'iq' ri na utz taj ku'ano echiri' kaqatak'ab'a' qaq'ij. ¡Chilape k'ula alaq runimal k'ache'laj* kaporotaj xa ruma juna upuk' aq'!

⁶ Jek'ula' ri qaq' e pacha' ri aq'. Ma che ronoje ri k'o che ri qacuerpo, ri qaq' tob' lik xa ch'uti'n, na ruk' ta k'u ri', kuk'am lo uk'iyal mak y jela' kuyoq ri qab'inik y ri qak'aslem. Y wa' wa qaq' e pacha' tzijital chi ruma ri aq' re xib'alb'a', ma chila' kape wi ri na utz taj kaqab'i'ij.

⁷ E ri oj tikawex ya'tal chiqe kojtaqan pakiwi ruk'iyal uwach awaj, wa' e taq ri e k'o che ruwachulew, ri kexik'ik' che ruwa kaj, ri kecharar chu'lew y ri e k'o pa ri mar. Ronoje k'u ruk'iyal uwach awaj ch'ijital kichuq'ab' kuma ri tikawex. ⁸ No'j k'u ri qaq' na kaqach'ij ta k'ana uchuq'ab', ma na kuya ta rib' kaq'ob'isax ruchuq'ab'; e pacha' rupuchi' juna kumatz nojinaq che veneno kakamisanik. ⁹ Ruk' ri qaq' kaqayak uq'ij ri Qaqaw Dios yey ruk' wa' tzel kojch'aw chikij ri tikawex, ri eb'u'anom ri Dios re kakik'utub'ej uwach Rire. ¹⁰ Xa k'u che jun uchi' qulaj kel lo chomilaj ch'a'tem y itzelilaj ch'a'tem. Alaq nu hermanos, wa' na usuk' taj ka'anik. ¹¹ Ma ¿k'o neb'a juna ak'al kel lo ya' ki' y ya' k'a chupa? ¹² Alaq nu hermanos, ¿k'o neb'a juna che' re higo echiri' kawachinik kel lo aceitunas che? ¿O k'o neb'a juwi' uva echiri' kawachinik

* **3:5** “K'ache'laj”: Wa' pa kaxtila “bosque” kecha che.

kel lo higo che? Jek'ula' ri', chupa juna ak'al re ya' tza, na kel ta lo ya' ki'.

Ri saqil na'oj kape ruk' ri Dios

¹³ We k'o junoq chixo'l alaq lik k'o una'oj y lik kumaj usuk' ronoje, e chuq'alajisaj k'u ri' ri saqil una'oj ruk' jun b'linik silab'ik lik jusuk' y mu'an ne nim che rib'.

¹⁴ Pero we k'ax k'u'x alaq chib'il ib' alaq y k'o retzelal k'u'x chiwach alaq, matak'ab'a' k'u q'ij alaq ri' y mab'l'ij ne alaq lik k'o runa'oj ri Dios uk' alaq, ma xa raq'ub'al.

¹⁵ Yey wa' na e ta ri saqil na'oj petinaq ruk' ri Dios, ma xa e re ruwachulew, xa ke tikawex y re Ritzel.

¹⁶ Ma we k'o k'axk'olil k'u'xaj y retzelal k'u'xaj chiwach alaq, wa' kuk'am lo ch'a'oj y ronoje taq ri na utz taj ka'anik.

¹⁷ No'j k'u ri saqil na'oj petinaq ruk' ri Dios, nab'e na kaq'alajisax ruk' jun chomilaj b'linik silab'ik; ek'u junoq k'o wa saqil na'oj ruk', na aj ta ch'a'oj, utz uk'u'x y na ku'an ta utitz'itikil; lik kuk'ut ri k'axna'b'al uk'u'x y ku'an utzilaj taq chak; na kacha'w ta chikixo'l ri winaq y na xa ta keb' upalaj.

¹⁸ Yey ri kakitzukuj ri utzil chomal y kakitik wa' chikiwach, ri' kek'o'ji' chi usuk'likil kuk' ri tikawex jela' pacha' ri karaj ri Dios.

4

Me'ek qak'u'x ruk' ri xa re ruwachulew

¹ ¿Pa taq kape wi ri ch'a'oj y ri oyowal chiwach alaq?

Wa' pa anima' alaq kape wi, ma ri rayib'al e alaq e pacha' k'o pa ch'a'oj ruk' ri karaj ri Dios che alaq.

² Lik k'o karayij alaq yey wa' na kaya'taj ta che alaq. Kak'is k'u ib' alaq che retzelal k'u'xaj; ruma k'u ri' katij alaq uq'ij che uk'ulik ri ka'aj alaq, kach'o'jin alaq y ka'an ne alaq kamik y ch'a'oj.

Pero na kak'ul ta alaq ri ka'aj alaq ma na katz'onoj ta alaq wa' che ri Dios.

³ Yey ri katz'onoj alaq, na kak'ul ta alaq

ma na utz ta utz'onoxik ka'an alaq. Ma ri katz'onoj alaq xa e re katz'ila' alaq che ri rayib'al alaq.

⁴ Ralaq ri na jusuk' ta ri anima' alaq chwach ri Dios, ¿na eta'am ta kami alaq we jun kujunimaj rib' ruk' taq ri rayinik xa re ruwachulew, e junam ruk' kach'o'jin chirij ri Dios? China k'u ri ke'ek uk'u'x ruk' ri rayinik xa re ruwachulew, ri' e ku'ana aj retzelal k'u'x chirij ri Dios. ⁵ Laj kach'ob' k'u alaq raqan na il ta uwach Ruch'a'tem ri Dios pa kub'i'ij wi: «Ri Ruxlab'ixel uya'om ri Dios pa qanima' lik k'ax kojuna'o y lik na kuk'ul ta uk'u'x we lik e ke'ek qak'u'x ruk' taq ri xa re ruwachulew»* kacha'. ⁶ Pero ri Dios lik nim ri unimal rutzil uk'u'x kuya chiqe. Ruma la' jewa' tz'ib'ital pa Ruch'a'tem:

Ri Dios uyakom rib' chikij

janipa ri kakitak'ab'a' kiq'ij;

no'j uya'om ri unimal rutzil uk'u'x chike

janipa ri kaki'an ch'uti'n che kib'

Pr. 3:34

kacha'.

⁷ E uwari'che, ya'a ib' alaq puq'ab' ri Dios; ch'ija alaq uchuq'ab' ritzel winaq y jek'ula' rire kanimaj chiwach alaq. ⁸ Lik qib' alaq ruk' ri Dios y jela' Rire kaqib' uk' ralaq. Ralaq ri k'o alaq pa mak, chomaj alaq ri b'inik silab'ik alaq. Ek'u ralaq ri xa keb' k'u'x alaq, ri ka'aj alaq k'ax kana' alaq ri Dios yey lik ke'ek k'u'x alaq ruk' ri mak re ruwachulew, lik chomaj ri anima' alaq che wa'. ⁹ Chub'isoj k'u'x alaq ri 'anom alaq, k'ax chuna'a k'u'x alaq y choq' alaq ruma wa'. Ek'u ri' ri tze' alaq chu'ana oq'ej y ri ki'kotemal alaq chu'ana b'is. ¹⁰ 'Ana k'u alaq ch'uti'n che ib' alaq chwach ri Dios; yey we ka'an k'u alaq wa', Rire kuyak q'ij alaq.

Maqach'a'tib'ej qib' chiqawach

* 4:5 Éx. 20:4-5; Dt. 4:24; Zac. 8:2

¹¹ Hermanos, mach'a'tib'ej ib' alaq chiwach alaq. Ma e ri kach'a't chirij ri ratz-uchaq' y kuq'at tzij puwi' xa pa re rire, ri' e junam ruk' e kach'a't chirij ri Tzij Pixab' y kuq'at tzij puwi wa'. Yey we ka'an la wa', ri' e ke'eloq na lal ta 'anal re ri Tzij Pixab'; ek'u ka'an che ib' la lal aj q'atal tzij puwi'. ¹² Ma xa Jun ri ya'yom lo re ri Tzij Pixab' y xew Rire k'o puq'ab' kojukolob'ej o kusach qawach. No'j rilal ¿sa' ri wach la cha' xa pa e la kaq'at la tzij puwi jun chik?

Na qeta'am taj sa' ri kaqak'ulumaj chwe'q

¹³ Wo'ora tape alaq, ri jewa' kab'i'ij alaq: «Waq'ij o chwe'q koj'ek pa jun tinamit y koj'oji' chila' jun junab'; kaqa'an k'u qak'ay y kaqach'ak qarajil» kacha alaq. ¹⁴ Yey na eta'am tane k'ana alaq sa' ri kak'ulumaj alaq ri chwe'q. Ma ¿sa' ri unimal uwach ri k'aslemal alaq? Paqatzij wi, xa pacha' sutz', ma xa pa joq'otaj kawinaqirik y tek'uchiri' kasachik. ¹⁵ Yey ri chirajawaxik wi e kab'i'ij alaq wa': «We ri Qaqaw karaj, koj'asi'ik y kaqa'an wa'riri' o kaqa'an lele'» kacha alaq. ¹⁶ No'j ri ka'an ralaq, e lik ka'an alaq nim che ib' alaq echiri' katak'ab'a' q'ij alaq. Yey lik na usuk' taj we junoq kutak'ab'a' uq'ij. ¹⁷ E junoq reta'am sa' ri utz chirajawaxik ka'anik yey na ku'an taj, ri' kamakunik.

5

Pixab'anik chike ri b'eyomab'

¹ Ek'u wo'ora, ralaq ri alaq b'eyomab', tanape alaq: Choq' alaq y juyuy alaq ruma ri k'axk'ob'ik kape pawil alaq. ² Ma ri b'eyomalil alaq xa kaq'ayik y ri chomilaj q'u' alaq xa kapok'irik. ³ Ri oro y ri plata k'olom alaq ku'an mojos, yey wa' e k'utub'al re na utz ta 'anom alaq, ma e b'enaq k'u'x alaq ruk' ri b'eyomalil re ruwachulew. Ruma k'u ri', wa' e ku'ana pacha' ri aq' asu kuporoj ri ti'jil alaq

echiri' ri Dios kuq'at tzij pawil' alaq, ma ralaq molom alaq uchi' uk'iyal b'eyomalil chupa wa' wa k'isb'al q'ij oj k'o wi.

⁴ Ek'u raj chak xechakun chwa taq rulew alaq, na tz'aaqat ta ri kajil xya alaq. Ri kajil wa aj chak na tojom ta alaq e pacha' katunan chi'ij alaq. Yey ri tunanik ke wa aj chak xtataj ruma ri Dios Qajawxel ri k'o unimal uchuq'ab'.

⁵ Ralaq ya'om ib' alaq chupa ronoje ruqusil ruwachulew y ya'om ib' alaq che u'anik taq ri rayib'al alaq. Ri 'anom alaq e pacha' ri ka'an che juna chikop lik katzuq chi utz re kati'o'jrisaxik ma ya kopon ri q'ij kakamisaxik.

⁶ E ralaq q'atom alaq tzij pakiwi ri na emakuninaq ta chi'ij alaq yey e ne ralaq kamisayom alaq ke. Yey rike na kakich'ij taj kakito'b'ej kib' chiwach alaq.

Runimal k'u'xaj chupa ri k'axk'ob'ik

⁷ Pero ralaq hermanos, ruk' unimal k'u'xaj choye'ej alaq ruk'unib'al ri Qanimajawal Jesucristo. Ch'ob'o pe alaq, juna awanel karoy'ej na ri chomilaj uwach rutiko'n y ruk' unimal uk'u'x karoy'ej na ruq'ijol ri nab'e jab' y ri k'isb'al jab'.* ⁸ Jek'ula' 'ana ralaq, choye'ej alaq ri Qanimajawal ruk' unimal k'u'xaj yey jikib'a' k'u'x alaq ruk' Rire, ma ruk'unib'al xa naqaj chi k'o wuloq.

⁹ Hermanos, mach'a'tib'ej ib' alaq chiwach alaq cha' jela' na kaq'at ta tzij pawil' alaq. Cheta'maj k'u alaq wa': Ri Dios, ri Aj Q'atal Tzij, xa ri' chi k'o wuloq. ¹⁰ Alaq nu hermanos, e k'ama na'oj alaq che ri xki'an ri q'alajisanelab' ri xech'a't chupa rub'i' ri Dios Qajawxel, ma rike ruk' unimal kik'u'x xkich'ij uchuq'ab' ri k'axk'olil. ¹¹ Yey ri'oj qeta'am lik nim kiq'ij kalaxik ri kakich'ij uchuq'ab' ri k'axk'ob'ik. Tom chi alaq puwi runimal uk'u'x ri Job y eta'am alaq ri

---

* ^{5:7} "Ruq'ijol ri nab'e jab' y ri k'isb'al jab'": Chila' Israel ri nab'e jab' e ri katzaq pa octubre echiri' katik ri trigo. Ri k'isb'al jab' e ri katzaq pa abril echiri' k'amaja' kamol ri trigo. Ukab'ichal wa' lik kajawax che ri tiko'n.

utz xuk'am lo ri Dios che rire pa ri k'isb'al re ri xuk'ulumaj. Ma ri Dios lik kuk'ut ri rutzil uk'u'x y ri k'axna'b'al uk'u'x.

¹² Puwi k'u ronoje ri ka'an alaq nu hermanos, mak'o majikib'a' alaq uwach pub'i' ri kaj o pub'i' ruwachulew o pub'i' juna chik. Ri 'ana alaq e wa': We qatzij, xew b'i'ij alaq: «Qatzij»; no'j we na qatzij taj, xew b'i'ij alaq: «Na qatzij taj» cha' jela' na kape ta ri q'atb'al tzij re ri Dios pawil alaq.

Ri oración

¹³ ¿K'o junoq paxinaq uk'u'x chixo'lib'al alaq? Chutz'onoj uto'b'al che ri Dios. ¿K'o junoq kaki'kotik? Chub'ixoj rub'i' ri Dios. ¹⁴ ¿K'o juna yewa' chixo'lib'al alaq? Cheb'usik'ij ri e aj wach re riglesia cha' kaki'an orar puwi', kakikoj k'u aceite puwi' chupa rub'i' ri Qanimajawal. ¹⁵ Ek'u ri oración ka'an ruk' kub'ulib'al k'u'xaj chwach ri Dios, e kakolob'en ri yewa' che ri yab'il y ri Dios e kayakaw re. Yey we makuninaq ri yewa', kakuytaj k'u umak ri'. ¹⁶ Tzelej tzij alaq chiwach alaq y 'ana alaq orar pawil alaq chiwach alaq cha' jela' kakunutaj alaq. Ma lik k'o uchuq'ab' ri saqil oración ku'an junoq jusuk' rub'inik usilab'ik.

¹⁷ Ri q'alajisanel Elías junam uwach quk' ri'oj ma xa tikawex. Na ruk' ta k'u ri', xutz'onoj che ri Dios ruk' ronoje uk'u'x cha' na ku'an ta chi jab' y na xu'an ta chi jab' che ruwachulew oxib' junab' ruk' nik'aj. ¹⁸ Jek'uri'la', xu'an tanchi orar cha' katzaq ri jab'; y xtzaq k'u ri jab' y ri tiko'n che ruwachulew xuya tanchi uwach.

¹⁹ Hermanos, we k'o junoq chixo'lib'al alaq uya'om kan ri Q'ijsaq, yey k'o k'u junoq katzelen lo re, ²⁰ cheta'maj k'u alaq ri': E ri kesan lo wa aj mak chupa ri na utz taj ku'ano, ri' e kukolob'ej jun tikawex cha' na kasach ta uwach y cha' kakuytaj ruk'iyal umak.

Ri utzilaj tzij re ri kanimajawal Jesucristo New Testament in Achi Rabinal; acr (GT:acrN:Achi)

copyright © 2009 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Achi

Dialect: Rabinal

Translation by: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Copyright Information

© 2009, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Achi

© 2009, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2014-04-18

